

живання апострофа

План заняття

1. У словах власне українських
2. У словах іншомовного походження
3. У прізвищах
4. У географічних назвах
5. Вправи та тестові завдання

приголосний, крім Р,

що належить до

кореня

ф м в п б

Апострофа немає

я
ю
є
ї

мавпячий,
рутвяний,
цвях

префікс або
основа
слова, що
закінчую-
ться на твер-
дий приго-
лосний

я
ю
є
ї

від'їзд,
дит'ясла
пів'
яблука

голуб'я, сім'єю,
мереф'янський

ф м в п б

я
ю
є
ї

Р кінець
складу

я
ю
є
ї

бур'ян,
сузір'я,
подвір'я

Р м'

Апострофа

немає

я
ю
є
ї

рясно,
рюш,
Репін

АПОСТРОФ У ВЛАСНЕ УКРАЇНСЬКИХ СЛОВАХ

б
п
в
м
ф
г
к
х
ж
ч
е
р

{
'
я
ю
є
ї

М'які

{
Апострофа немає

Іх'ямас,
к'янті,
миш'як

я
ю
є
ї

мюрид,
фюзеляж,
Барбюс

після

{
префікса

я
ю
є
ї

Кон'юнктура, ад'ютант, ін'екція

АПОСТРОФ У СЛОВАХ ІНШОМОВНОГО ПОХОДЖЕННЯ

йо

{
Апострофа

немає

курйоз,
серйозний

б
п
в
м
ф
к
х
р

я
ю
є
ї

Апострофа

немає

йО

Воробйов,
Соловйов

АПОСТРОФ У ПРІЗВИЩАХ

Захар'їн,
Ареф'єв,
В'
яльцева

М'які

Апострофа
немає

я
ю
є
ї

Бядуля,
Пясецький,
Рюмін

частк
ид,
О

Д'
Артаньян,
Д'Обіньє,
О'Генрі,
О'Кейсі

б
п
в
м
ф
к
х
р

{
'
я
ю
є
ї

префікс, що
закінчується на
твердий
приголосний

{
'
я
ю
є
ї

АПОСТРОФ У ГЕОГРАФІЧНИХ НАЗВАХ

Х'юстон,
П'ятигорськ,
Амудар'я

М'які

Апострофи на
приголосні

{
я
ю
є
ї
Вязьма,
Кяхта,
Рязань

Ак'яр

Завдання 1.

1. Апостроф треба писати у всіх словах рядка

А ум..ятина, знічев..я, харків..яни

Б мр..яка, міжз..їдівський, реп..ях

В кам..яний, м..ясниці, горохв..яний

Г сум..яття, недокив..я, р..ябенький

Д дит..ясла, пів..агруша, розп..яття

2. Апостроф треба писати у словах рядка

А В..ячеслав, Св..тослав, Валер..ян

Б в..йохкати, Лук..янівка, напівм..який

В пів..ями, без..ініціативний, п..явка

Г пред..явник, пів..Європи, пів..яйця

Д бур..янець, без..язикий, об..ємний

3. Апостроф треба писати у всіх словах рядка

А Примор..я, подвір..я, пор..ядок

Б в..юнитись, зап..ясний, арф..яр

В Р..єпін, прем..єр, солом..яний

Г трав..яний, бар..єр, кар..єра

Д багр..яний, кр..якати, пів..єпархії

4. Апостроф треба писати у всіх словах рядка

- А мор..як, поголів..я, полум..я
- Б подзв..якувати, п..яльця, верф..ю
- В краков..як, міл..ярд, об..їздити
- Г міжгір..я, голуб..я, зв..язковий
- Д кожух..яка, безриб..я, кур..ява

5. Апостроф треба писати у всіх словах рядка

- А хом..ячисько, кур..йоз, надвечір..я
- Б в..язи, св...ятилище, сухом..ятка
- В бур..ячиння, крем..яний, прив..ялий
- Г вітр..як, в..єтнамець, стерв..ятник
- Д Стеф..юк, Лук..янчук, Солов..яненко

6. Апостроф треба писати у всіх словах рядка

- А темр..ява, валер..янка, Прип..ять
- Б пан..американський, в..язка, б..є
- В роз..ївся, хлоп..ятко, пів..ящика
- Г дріб..язковий, гр..ядка, любов..ю
- Д тр..юк, переджнив..яний, уз гір..я

Завдання 2.

Поставте, де потрібно апостроф:

М...ясо, в...язати, п...ятнадцять, л...ягати, в...яне, в...ється, пам...ятник,
здоров...я, безслав...я, осерд...я, з...юрмитися, від...їхати, об...єм,
з...їхати, без...ядерний, без...ініціативний, с...юрчить, знанн...я,
розв...язка, зор...я, бур...я, п...ють, надвечір...я, пір...їна, уз гір...я,
мор...як, гар...ячий, повір...я, довір...я, бур...ян, б...ється, м...ята,
л...юдяний, під...юджувати, об...єднати, розм...якнути, п...явка, черв...як,
духм...яний, ув...язнений, зобов...язання, сім...я, Водоп...янов.

Завдання 3.

Запишіть слова, виправляючи, де потрібно, помилки. Поясніть правопис:

Завязь, пам'ять, в'юн, бур'ян, солов'їний, п'яний, кровяний, сурм'яний,
медв'яний, довірря, серьйозно, безправ'я.

Завдання 4.

Вставте, де потрібно, апостроф. Слова запишіть у дві колонки:
1) з апострофом; 2) без апострофа:

Олов...яний ,осерд...я, медв...яний, в...юн, об...їзд, риб...ячий, здоров...я,
об...орати, передсв...ятковий, пір...їна, цв...ях, здибл...ювати, слов...яни,
різдв...яний, торф...яний, кам...яний, олен...ячий, знічев...я,
нез...ясований, дір...явий.

Ключ. У кожному слові підкресліть другу від початку букву і прочитайте вислів І. Карпенка-Карого.

Завдання 5.

Перекладіть українською мовою, обґрунтуйте написання слів:

Мята, обязанность, мягкий, кровью, буря, объединение, семья, подъезд, вьюн, мяч, рябой, объект, взгорье, мясорубка, вьючный, подъязычный, съест, Арефьев, Лукьянченко, Захарьин, подъем, горячий, праздник, память, любовь, имя, племя, мягкий, двухаршинный, предъявить, кровью, любовью, безыдейный, Лукьян, взять, Пятигорск, пядь, разъезжать, матерью, здоровье, Заполярье, объест, объезженный, объем, разъезд, разъединить, соловьи, отутюжить, верфью, торфяной.

- 1. Після **д, т, з, с, ц, л, н** і буквосполучення **дз** у кінці слова та складу на позначення м'якості відповідних приголосних.

3. У суфіксах **-зьк-, -ськ-, -**

цьк-

- 7. Після приголосних (крім шиплячих, **Р** і **Й**) у дієслівних формах дійсного й наказового способу та у скорочених формах інфінітива і зворотної частки.

У ВЛАСНЕ УКРАЇНСЬКИХ

- 6. У буквосполученнях **льц, льч, ньд, ньч**, що походять із латини, **ньк**

іменників жіночого роду м'

якої групи I відміни й

середнього роду на **-нн(я), -ц**

- 4. У суфіксах зменшено-пестливого забарвлення **-еньк-, -оньк-, -есеньк-, -ісіньк-, -юсіньк-**

- 2. Після літер на позначення м'яких приголосних перед **о** у середині складу

3. у кінці слів

конференсьє, альянс,
Тольятті, Реюньон,
каньйон, донья

2. альбатрос, фільм,
Дельфи, Нельсон

3. Рафаель, спанієль,

1. після
приголосних
д, т, з, с, л, н
перед я, ю, є, ї та
йо.

2. Після м'якого л
перед
приголосними.

**У СЛОВАХ
ІНШОМОВНОГО
ПОХОДЖЕННЯ**

У

ПРІЗВИЩАХ

- 1. Після м'яких приголосних д, т, з, с, ц, л, н перед
• я, ю, є, ї в російських прізвищах.
  - Дьяконов
  - Третьяков
- 2. Перед приголосними
  - Вольнов
  - Коньков
- 3. У суфіксі -ець
  - Глуховець
  - Скиталець

• У ГЕОГРАФІЧНИХ • НАЗВАХ

- 1. Після д, т, з, с, ц, л, н
- перед я, ю, є, ї
- Дьєпп, Пхеньян

- 5. У суфіксах
- –ськ, -цьк
- Брянськ, Курськ

- 4. У суфіксах
- –ець, -аць
- Череповець,
- Столаць

- 2. Перед приголосним
- Клязьма,
- Льгов

3. У кінці
слова
Тянь-Шань,
Гомель

- 1. Після губних б, п, в, м, ф
- голуб насип любов**
вісім верф

- 7. Після д, н, т перед суфіксами **-ченк(о), -чук, -чишин**
але: Горький
- Федченко Радчук**
Федчишин Гринчишин
- Ковальчук Михальченко**
Покальчишин

- 6. Між приголосними, якщо перший пом'якшується під впливом другого
- радість радістю**
тьмянний, різьбяр, п'ятьма, різьба
кінчик панщина
- 4. Між двома однаковими літерами на позначення подовження приголосних
- роздоріжжя збіжжя миттю**
клоччя навчання зусилля стаття
- 2. Після шиплячих ж, ч, ш, щ, дж
- ніж вічність ніч річечка**
річ розкіш змагаєшся
борщ джміль

3. Після р у кінці складу
харківський секретар тепер
перевірте чотирма
гіркуватий

5. Після н перед шиплячими
й суфіксами **-ськ(ий), -ств(о)**
тонший менший інший

НЕ
ПИШЕМО

- 8. У буквосполученнях лц, лч, нц, нч, що походять із лк, нк
- рибалчин галченя Наталчин спілчанський

- в українських прізвищах
Касяненко Касянчук
Уляненко Улянчук
Третяк Третяченко
Дяченко Дячук але:
Дьяков Дьяченков
Касьянов Татьяничев
Третьяков

- 13. Не пишемо знак м'якшення в наступних випадках:
•Касян Наталя Омелян Севастьян
Тетяна Уляна Оляна

- 11. На межі складних числівників

- шістнадцять п'ятдесят
шістсот дев'ятсот

- 9. Після л у сполученнях -алн(с) -илн(с)

- грабилно держално ціпилно ужално але: грабильце держальце
ціпильце

- 10. У буквосполученнях -зк-, -ск-, які не є суфіксами

боязкий різко ковзко дерзкий
порско жаский баский

Ь

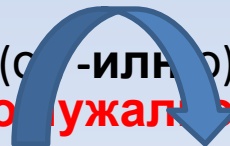
НЕ

ПИШЕМО

- 12. Перед і та м'якими я, ю, є

грозаний дяк мюзикл

майданчик с кювет

14. У неслов'янських прізвищах і географічних назвах після ц.

Гурвіц Клаузевіц
Лівшиц Моріц
але
Єлець

Завдання 1.

1. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А Пол..ща, л..вівський, низ..кий, мен..ше
Б тернопіл..ський, ніч..ка, дяд..ко, бат..ко
В вуз..кий, б'єт..ся, бад..орість, нян..чин
Г біл..ше, Гуцул..щина, київс..кий, піс..ня
Д л..отчик, Уман..щина, їдал..ня, взірець..
2. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А волен..ці, навчаєт..ся, камін..чик,
Б карпат..ський, слиз..кий, матусен..ці
В ошукан..ство, сяд..те, мадярс..кий
Г колодяз..ний, поділ..ський, азовс..кий
Д винос..те, поділ..ський, заволз..кий

3. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А щиріс..ть, ковал..ський, війс..ковий
- Б піднос..ся, виріз..блений, людс..кість
- В розріс..ся, слов'янс..кий, брин..чати
- Г кам'янобрід..ський, яблун..ці, кин..те
- Д дитин..ці, товарис..кий, кишен..ці

4. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А нян..чин, рибон..ці, кружал..це
- Б іран..ський, сторонон..ці, мудрец..
- В промін..ці, чотир...ох, Вас..ці
- Г облич.., з'ясуєт..ся, друкарен..
- Д тюр..ма, цвірін..кати, годит..ся

5. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка

- А громадян..ство, нян..чити, вишен..ці,
- Б піт..ма, хвац..куватий, зган..битий,
- В гордіс..ть, консул..ський, річен..ці
- Г корін..чик, виход..те, купал..ський,
- Д русал..чин, погод..ся, лял..чин

6. М'який знак на місці пропуску треба писати в усіх словах рядка
А відчуваєт..ся, черешен..ці, Хар..ків
Б різ..блений, близ..кість, він..чати
В жен..шень, тридцят.., пот..мяніти,
Г рибон..ці, Гор..кий, тайван..ський
Д трипіл..ський, торец..кий, хатин..ці

Завдання 2.

Перепишіть слова, замість крапок, де потрібно, поставте м'який знак, обґрунтуйте написання:

Син...ка, міс...кком, спіл...ці, віз...му, колодяз...ні, їдален...,
діл...ниц..., в'яз...кіс..т..., мен...ший, тон...ший, рязан...с...кий,
різ...блен...ня, пот...мянін...ня, Хар...ків, Гор...кий, піс...ля,
куз...ня, Натал...ці, в долин...ці, в тан...ці, низ...ко, шіст...сот,
шіст...десят, сон...ця, селян..с..кий, Мирон...чук, л...єт...ся,
віз...мут...ся, чукот...с...кий, віст...ю, галуз...зю, плат...ня,
Кол...с...кий, кіл...кіс...т..., Нас...тя, май бут...не, вітал...ня,
воз...ня, л...ох, т...охкати, ц...тогорічний, завтрашн..ому, стіл...ці,
л...ляний, віраж..., степ..., марш..., кавказ...кий.

Завдання 3.

Вставте, де потрібно, м'який знак. Слова запишіть у дві колонки:
1) де є вставлений м'який знак; 2) де немає вставленого м'якого знака:

Астрахан..ський, ущіл...нений, лар...ок, п'ят...сот, століт...ній,
ос...де, стіл...ці, нян...чити, дивиш...ся, одес...кий, Уман...щина,
різ...бяр, оселедець.., утр...ох, охайніс...ть, страйкар...,
Марус...чин, в'єт..ся, стил...ний, тон...ший, т...мяний.

Ключ. У кожному слові підкресліть другу від початку букву. З цих букв прочитайте першу частину вислову Леонардо да Вінчі: «...багато працює».

Завдання 4.

Поставте, де потрібно, м'який знак чи апостроф у словах іншомовного походження. Слова випишіть у три колонки: у першу — з м'яким знаком, у другу — з апострофом, у третю — без м'якого знака й апострофа.

Суб..ект, Пхен..ян, Х..юстон, авен..ю, автопавіл..йон, прем..є-ра, батал..йон, бл..юз, бл..юмінг, бутон..єрка, б..юро, вал..юта, ін..екція, вар..єте, В..єтнам, вол..єра, дез..інформація, дос..є, дубл..яж, комп..ютер, П..ємонт, Ф..єзоле, бар..єр, кон'юнктура, п..юпітр, ад..ютант, б..єф, ар..єргард, ател..є, г..яур, б..язь, транс..європейський, ф..юзеляж, верф..ю, порт..є, шев..йот, ад..ю, Руж..є, монпанс..є., д..юшес, ж..урі, з..економити, камарил..я, конференс..є, Мін..юст, ал..янс, кс..ондз, кур..йоз, к..юрі, Лавуаз..є, л..юкс, л..ютня, мад..яр, барел..єф, мезал..янс, кон..як, модел..єр, Мол..єр, м..юзик-хол, н..юанс, Н..юфаундленд, п..єдестал, порт..єра, прес-пап..є, рант..є, Рив..єра, інтерв..ю, б..юджет, грав..юра, деб..ют, інтер..єр, к..ювет, ком..юніке, кон..юктивіт, кур..єр, к..юре, Лур..є, Монтеск..є, б..юлетень, лл..є, об..єкт, Д..Артаньян, О..Хара.

Завдання 5.

Перепишіть слова, замість крапок поставте, де треба, м'який знак. Поясніть правила вживання м'якого знака.

Дяд..ко, пис..мо, емал.., памороз.., мороз.., постат.., близький, бояз..кий, тон..кий, вуз..ко, тон..ко, пол..с..кий, в'юн..кий, держал..це, кружал..це, ціпил..но, Ковал..чук, Медвед..чук, палац.., палец.., бац.., Хар..ків, Мозир.., шир..ма, сімдесят.., сім..сот, с..огодні, утр..ох, купец..кий, одес..кий, кавказ..кий, бас..ко, різ..ко, брин..чати, різ..бяр, дон..ці, стан..те, сип..те, ріж..те, сон..кові, млин..кові, вір..те, удар..мо, комір..чику, тр..ома, шіст..ма, шіст..ома, с..ома, віс..ма, снит..ся, сниш..ся, доч..ці, сваш..ці, лял..ці, лл..ю, віз..му, гір..ку, гал..ці, Гал..ці, пол..ку (танок), пол..ку (військова одиниця), тіл..ки, (з) тол..ку, міл..ка (риба), міл..кий.